

and communist ideals. It is noted that the features of educational work in the craft, railway colleges and schools FZO it belonged focus on social protection of students left without parental care, combating negative manifestations in the behavior of students, promoting their successful socialization.

Key words: vocational education, educational content, educational work, engineering and teaching staff, features and trends.

Стаття надійшла до редакції 28.01.2017 р.

Прийнято до друку 24.02.2017 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Ваховський Л. Ц.

УДК 796.011.3(477)«195-199»

Ю. А. Кирилюк

ТЕОРІЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В УКРАЇНІ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХХ СТОЛІТТЯ) ЯК ПРЕДМЕТ ІСТОРИКО- ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Важливим фактором всебічного і гармонійного розвитку особистості виступає фізичне виховання – соціально значуща діяльність, що сприяє формуванню і розвитку не лише фізичних, а й особистісних якостей людини, таких як цілеспрямованість, дисциплінованість, життєва активність, працьовитість, патріотизм, національна самосвідомість, оптимізм та ін.

Вирішення проблеми розвитку фізичного виховання в Україні здійснюється перш за все шляхом удосконалення правових основ системи фізичного виховання, що відображені в довідково-нормативних документах: Законах України, Указах Президента України, Постановах Кабінету Міністрів України та ін. Зокрема, організація фізичного виховання здійснюється відповідно до таких актуальних джерел: Закону України «Про фізичну культуру і спорт» (1993 р.); Указів Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» (2015 р.); концепцій Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016-2020 роки (2015 р.), Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року (2015 р.) та ін. [2; 4 – 6; 8].

Однак, розвиток фізичного виховання в Україні неможливий без знання й переосмислення історичного досвіду минулого, в якому можна знайти відповіді на питання, що гостро постають перед сучасною системою фізичного виховання. Уточнення окремих принципових положень організації роботи з фізичного виховання молоді на кожному етапі розвитку суспільства та їх об'єктивна оцінка сприяють відновленню істинної, складної і багатогранної картини історико-

педагогічного процесу, поверненню забутих імен видатних педагогів, методистів і вчителів фізичної культури, аналізу малодосліджених чи зовсім недосліджених проблем фізичного виховання, що відкривають невідомі факти з минулого вітчизняної науки і культури. Чим ґрунтовнішими і об'єктивнішими будуть наукові дослідження цих проблем, тим ефективніше будуть використані позитивні надбання національного і регіонального досвіду в педагогічній практиці [3; 6].

Актуальність обраної теми зумовлена ще й тим, що, незважаючи на значну кількість робіт педагогічного, психологічного, методичного характеру, де представлені теорія і практика фізичного виховання, вони в основному стосуються становлення і розвитку системи фізичної культури та олімпійського руху взагалі й не висвітлюють усього комплексу необхідних даних щодо питання вивчення. Тому практичний аспект актуальності теми дослідження полягає у використанні досвіду минулого в умовах розбудови сучасної системи теорії фізичного виховання молоді в Україні.

Здійснений аналіз літератури, методичних праць, дисертаційних робіт та статей з досліджуваної проблеми дозволив виявити праці Л. Матвєєва, В. Платонова та ін., в яких обґрунтовується роль і значення фізичного виховання особистості для її розумового, трудового і духовного розвитку; наукові напрацювання В. Агєєва, П. Воронцова, Б. Шияна, де розкрито теоретичні, методологічні, психологічні засади фізичного виховання; наукові роботи історико-педагогічного спрямування В. Кулика, І. Чудінова та ін.

Попри існуючі наукові розвідки, здійснені в галузі розв'язання проблеми, питання теорії фізичного виховання в Україні в другій половині двадцятого століття недостатньо розроблені й потребують більш докладного вивчення та систематизації. Проведений історіографічний аналіз показав, що історико-педагогічні дослідження, присвячені цілісному вивченню теорії фізичного виховання в Україні саме в другій половині ХХ століття, відсутні.

Отже, актуальність проблеми й недостатня її розробленість в історико-педагогічній науці зумовили вибір теми дослідження: «Теорія фізичного виховання в Україні (друга половина ХХ століття) як предмет історико-педагогічного дослідження».

Мета дослідження – здійснити історико-педагогічний аналіз питання теорії фізичного виховання в Україні (друга половина ХХ століття).

Аналіз літератури в контексті питання дослідження: методичних праць, дисертаційних робіт, статей та інших наукових розвідок з досліджуваної проблеми дозволив об'єднати їх в окремі групи. В межах наукової роботи висвітливо окремі джерела з кожної встановленої групи.

Так, до першої групи належать праці, які розкривають соціально-економічні та педагогічні передумови розвитку теорії фізичного виховання в Україні в другій половині ХХ століття. Зокрема, в

навчальному посібнику О. Худолій «Загальні основи теорії і методики фізичного виховання» джерелами виникнення і розвитку теорії і методики фізичного виховання визначено такі:

1. Практика громадського життя (потреба суспільства в добре фізично підготовлених людях народжувала прагнення пізнати закономірності фізичного виховання і на їхній основі побудувати систему управління фізичним удосконалюванням людини).

2. Практика фізичного виховання (саме в ній перевіряються усі теоретичні положення, можуть народжуватися оригінальні ідеї, що спонукають теорію і методику фізичного виховання до розробки нових гіпотез).

3. Прогресивні ідеї про зміст і шляхи виховання гармонічно розвиненої особистості, що висловлювалися філософами, педагогами, лікарями різних країн і різних епох.

4. Результати досліджень як у галузі теорії і методики фізичного виховання, так і в суміжних галузях знань. В історичному розвитку теорія і методика фізичного виховання пройшла декілька етапів, що стосуються соціально-економічних формацій [9].

Другу групу складають праці, де розкрито особливості й тенденції розвитку теорії фізичного виховання в Україні в другій половині ХХ століття. Реалії і перспективи фізичної культури і спорту в умовах розбудови національної освіти досліджено науковцем С. Операйло [7].

Третю групу складають напрацювання про розвиток наукових уявлень щодо засобів, форм та методів фізичного виховання. Так дослідниками Е. Вільчковський та О. Курок в навчальному посібнику «Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку» розглянуто основи системи фізичного виховання, завдання та зміст фізичного виховання, зокрема, дітей раннього та дошкільного віку; висвітлена методика проведення основних форм навчально-виховного процесу з фізичного виховання в дошкільному закладі. Дослідниками розкрито питання планування та обліку роботи, керівництва фізичним вихованням у дошкільників, особливості викладання курсу «Методика фізичного виховання в дошкільних закладах» у педагогічних училищах та ін. [1].

Отже, аналіз літературних джерел дає підстави стверджувати, що розвиток фізичного виховання в Україні у визначений період ще не знайшов належного висвітлення. Попри існуючі наукові розвідки, здійснені в галузі розв'язання проблеми, питання теорії фізичного виховання в Україні в другій половині двадцятого століття недостатньо розроблені й потребують більш докладного вивчення та систематизації. Проведений історіографічний аналіз показав, що історико-педагогічні дослідження, присвячені цілісному вивченню теорії фізичного виховання в Україні саме в другій половині ХХ століття, відсутні.

Таким чином, в процесі дослідження узагальнено та систематизовано теоретичні погляди науковців на проблеми фізичного виховання, виокремлено три групи історико-педагогічних досліджень

щодо питання вивчення: перша – праці, які розкривають соціально-економічні та педагогічні передумови розвитку теорії фізичного виховання в Україні в другій половині ХХ століття; друга – джерела, де розкрито особливості й тенденції досліджуваного феномену; третя – напрацювання про розвиток наукових уявлень щодо засобів, форм та методів фізичного виховання. Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості їх використання для розробки й удосконалення навчальних планів і програм, підручників, посібників, методичних рекомендацій з дисциплін фізичного виховання. Зібраний фактичний матеріал може бути використаний при розробці та викладанні навчальних курсів «Фізичне виховання», «Історія педагогіки», «Шкільний курс фізичного виховання», «Методика викладання фізичного виховання», спецкурсів, спецсемінірів у вищих педагогічних навчальних закладах України та ін.

До перспектив подальшого наукового пошуку ми відносимо ґрунтовний аналіз виокремлених літературних джерел та збільшення кількості опрацьованої літератури щодо проблеми вивчення.

Список використаної літератури

1. Вільчковський Е. С. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку / Е. С. Вільчковський, О. І. Курок : навч. посіб. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2008. – 428 с. **2. Закон** України «Про фізичну культуру і спорт» [Електронний ресурс] : Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 14, ст. 80. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>. **3. Іващенко В. П.** Теорія і методика фізичного виховання / В. П. Іващенко, О. П. Безкопильний : Підручник Ч. 1. – Черкаси, 2005. – 420 с. **4. Концепція** «Про затвердження Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016-2020 роки [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 18.02.2016 № 148. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/148-2016-%D0%BF>. **5. Концепція** Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року [Електронний ресурс] : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 09.12.2015 № 1320-р. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1320-2015-%D1%80>. **6. Матеріали** V Міжнародної електронної науково-практичної конференції «Психологічні, педагогічні і медико-біологічні аспекти фізичного виховання». – Одеса, 2014 – 434 с. **7. Операйло С.** Фізична культура і спорт – реалії і перспективи в умовах розбудови національної освіти / С. Операйло // Фіз. вих. в школі. – 2004. – № 4. – С. 8 – 11. **8. Указ** Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» [Електронний ресурс] : Указ Президента України № 5/2015 від 12.01.2015. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>. **9. Худолій О. М.** Загальні основи теорії і методики фізичного виховання : навч. посіб. О. М. Худолій. – Харків : «ОВС», 2008. – 406 с.

Кирилюк Ю. А. Теорія фізичного виховання в Україні (друга половина ХХ століття) як предмет історико-педагогічного дослідження

В статті узагальнено та систематизовано теоретичні погляди науковців на проблеми фізичного виховання, виокремлено три групи історико-педагогічних досліджень щодо питання вивчення: перша – праці, які розкривають соціально-економічні та педагогічні передумови розвитку теорії фізичного виховання в Україні в другій половині ХХ століття; друга – джерела, де висвітлено особливості й тенденції досліджуваного феномену; третя – напрацювання про розвиток наукових уявлень щодо засобів, форм та методів фізичного виховання. Проведений історіографічний аналіз підтвердив відсутність ґрунтовних досліджень, присвячених цілісному вивченню теорії фізичного виховання в Україні саме в другій половині ХХ століття. Аналіз літературних джерел дає підстави стверджувати, що розвиток фізичного виховання в Україні у визначений період ще не знайшов належного висвітлення. Встановлено, що питання теорії фізичного виховання в Україні в другій половині двадцятого століття недостатньо розроблені й потребують більш докладного вивчення та систематизації.

Ключові слова: фізичне виховання, фізична культура, дослідження, зміст, форми, методи.

Кирилюк Ю. А. Теория физического воспитания в Украине (вторая половина ХХ века) как предмет историко-педагогического исследования

В статье обобщены и систематизированы теоретические взгляды ученых на проблемы физического воспитания, выделены три группы историко-педагогических исследований по вопросу изучения: первая – труды, которые раскрывают социально-экономические и педагогические предпосылки развития теории физического воспитания в Украине во второй половине ХХ века; вторая – источники, где освещены особенности и тенденции исследуемого феномена; третья – наработки о развитии научных представлений о средствах, формах и методах физического воспитания. Проведенный историографический анализ подтвердил отсутствие фундаментальных исследований, посвященных целостному изучению теории физического воспитания в Украине именно во второй половине ХХ века. Анализ литературных источников дает основания утверждать, что развитие физического воспитания в Украине в определенный период еще не нашло должного освещения. Установлено, что вопросы теории физического воспитания в Украине во второй половине двадцатого века недостаточно разработаны и требуют более подробного изучения и систематизации.

Ключевые слова: физическое воспитание, физическая культура, исследование, содержание, формы, методы.

Kyryliuk Y. Theory of Physical Education in Ukraine (the Second Half of the Twentieth Century) as the Subject of Historical and Pedagogical Research

The article generalises and systemises theoretical views of scientists on problems of physical education, three groups of historical-pedagogical research on the problem of the research: the first works that reveal socio-economic and pedagogical conditions of development of the theory of physical education in Ukraine in the second half of the twentieth century; the second sources, where the peculiarities and tendencies of the phenomenon being studied; and third, the developments on the development of scientific ideas about the means, forms and methods of physical education. Conducted a historiographical analysis confirmed the absence of fundamental research, dedicated to the holistic study of the theory of physical education in Ukraine in the second half of the twentieth century. Review of the literature gives reason to believe that the development of physical education in Ukraine within a certain period not yet adequately described. It is established that the theory of physical education in Ukraine in the second half of the twentieth century is not sufficiently developed and require more detailed study and systematization. Despite the existing research undertaken in the resolution of problems, issues of theory of physical education in Ukraine in the second half of the twentieth century is not sufficiently developed and require more detailed study and systematization. Conducted a historiographical analysis showed that historical-pedagogical research devoted to the holistic study of the theory of physical education in Ukraine in the second half of the twentieth century, do not exist.

Key words: physical education, physical culture, research, content, forms, methods.

Стаття надійшла до редакції 11.01.2017 р.

Прийнято до друку 24.02.2017 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Ваховський Л. Ц.

УДК 378(477)"195/198"

О. С. Ковпак

**ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ЗАОЧНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ
ОСВІТИ В УКРАЇНІ (50-80-ті рр. ХХ ст.)**

Однією з умов суспільного розвитку є постійне вдосконалення освітньої системи з урахуванням гармонійного поєднання педагогічних традицій і сучасного передового досвіду. Реформування системи педагогічної освіти з метою підвищення рівня наукової, навчально-методичної та практичної підготовки також потребує узагальнення та врахування історико-педагогічних надбань.